

---

## Notiser

---

### MEDISINSK NYTT

---

---

## Alternativ ved Alzheimers sykdom

Alzheimers sykdom skyldes sannsynligvis en opphopning av beta-amyloid i hjernen. Et protein som binder metaller, clioquinol, kan kanskje bedre den kognitive funksjonen hos disse pasientene (Arch Neurol 2003; 60: 1685 – 91). Proteinet hindrer ioner av sink og kopper å binde seg til beta-amyloid slik at dette løses lettere.

Hos 16 pasienter med langt fremskreden Alzheimers sykdom førte behandling med clioquinol til bedret kognitiv funksjon i forhold til placebogruppen. Samtidig kunne forfatterne bak pilotstudien vise til reduserte mengder beta-amyloid hos pasienter som fikk aktiv behandling.

---

## Gammelt nytt mot malaria

Tilleggsbehandling med artesunat øker behandlingseffektiviteten ved malaria. Det viser en metaanalyse av 16 randomiserte studier nylig publisert i *The Lancet* (2004; 363: 9 – 17). Forfatterne undersøkte effekten av å legge tre dagers behandling med artesunat til tradisjonell behandling, og viste at dette forkorter parasitemien og fører til færre tilfeller av behandlingssvikt.

Artesunat er brukt i tradisjonell kinesisk medisin for å behandle feber, og utvinnes fra en spesiell tresort. Preparatet er ubeslektet med klorokin og andre malariamidler. En studie fra Vietnam, publisert i samme tidsskrift (18 – 22), viste at en ny sammensetning med artesunat også er effektivt mot malaria i et område der parasitten ofte viser multiresistens.

---

## Stadig flott med flerumettet fett

Høyt inntak av flerumettede fettsyrer kan redusere risikoen for å utvikle diabetes. Britiske epidemiologer har sett på kosthold og forekomsten av type 2-diabetes hos over 20 000 personer (Am J Epidemiol 2004; 159: 73 – 82). Deltakerne fylte ut et spørreskjema ved inklusjonstidspunktet der matinntaket ble vurdert etter en semikvantitativ metode. Oppfølgingstiden var 3 – 7 år, og omkring 400 utviklet diabetes.

Et gunstig forhold mellom umettede og mettede fettsyrer var negativt assosiert med diabetes. Forfatterne påpeker at det er ønskelig å ha et forhold mellom umettede og mettede fettsyrer som overstiger 1,0. Dette vil sannsynligvis redusere forekomsten av type 2-diabetes i befolkningen.

---

## Aktiviteter bra ved Alzheimers sykdom

Fysiske aktiviteter kombinert med opplæring av pårørende i å håndtere atferdsmessige problemer kan ha langtidseffekt ved Alzheimers sykdom (JAMA 2003; 290: 2015 – 22).

I en prospektiv, randomisert studie ble 153 ambulante pasienter inndelt i to grupper. Den ene gruppen fikk vanlig pleie og behandling. I den andre gruppen fikk pasientene og deres pårørende et kombinert intervensjonsprogram med undervisning ved helsepersonell med spesiell erfaring i demens. Intervensjonen varte i tre måneder, med tre etterfølgende hjemmebesøk i løpet av de neste tre måneder.

Intervensjonspasientene klarte seg bedre fysisk og var mindre depressive sammenliknet med kontrollpasientene både etter tre måneder og etter to år.

---

## Kaffe bra mot diabetes?

Nylig viste en nederlandsk studie sammenheng mellom høyt kaffekonsum og redusert risiko for diabetes type 2, men i studien ble det ikke skilt mellom kaffe med og kaffe uten koffein (Lancet 2002; 360: 1477 – 8).

I to store prospektive kohortstudier fra USA bekreftes de nederlandske funnene (Ann Intern Med 2004; 140: 1 – 8). Sammenhengen var uavhengig av kroppsmasseindeks, røyking og andre kostholds- og livsstilsfaktorer. Det ble også påvist en statistisk signifikant beskyttende sammenheng mellom totalt koffeinkonsum og diabetes type 2 og en beskjeden invers sammenheng mellom kaffe uten koffein og diabetes type 2.

Siden studien er observasjonell, kan man ikke slutte noe om årsak-virkning-forhold. Forfatterne understreker at det er for tidlig å tilrå økt kaffedrikking som forebyggende tiltak. De anbefaler videre studier av koffeinets langtidseffekter på glukosemetabolismen.

---

## Antidepressiver bra ved ryggsmarter?

En systematisk litteraturgjennomgang viser nå at tri- og tetrasykliske antidepressive midler som hemmer reopptaket av noradrenalin, kan ha effekt mot kroniske smerter i korsryggen (Spine 2003; 28: 2540-5).

22 studier ble inkludert, hvorav sju var randomiserte og placebokontrollerte. Ingen studier omhandlet akutte ryggsmarter, men fire av fem studier av tri- og tetrasykliske antidepressiver ved kroniske lumbalsmerter viste signifikant bedring for minst ett relevant endepunkt. Den smertelindrende effekten var uavhengig av pasientenes depresjonsstatus, men effekten på pasientenes funksjonsnivå var usikker.

Forfatterne mener at antidepressiver kan ha en plass i behandlingen av ryggsmarter, men det er usikkert om behandlingen gir en reell funksjonsbedring i tillegg til den analgetiske virkningen.

---

## Juvenil hemokromatose

Juvenil hemokromatose gir jernavleiringer i kroppen og utvikling av kardiomyopati, diabetes og hypogonadisme i ung alder. Ved hepcidinmangel juvenil hemokromatose er det mutasjoner i genet hepcidin. Dette fører til lavt uttrykk av genet og dermed økt opptak av jern fra tarmen. Ved 1q-bundet juvenil hemokromatose har genetikken inntil nå vært ukjent.

I 12 familier med juvenil hemokromatose uten mutasjoner i hepcidingenet har man nylig funnet mutasjoner i et gen med hittil ukjent funksjon (Nat Genet 2004; 36: 77 – 82). Genet, HFE2, er uttrykt i samme vev som hepcidin og er viktig i jernmetabolismen.

Forfatterne foreslår at genproduktet, hemojuvelin, modulerer uttrykket av hepcidin. Fra tidligere er det kjent at primær hemokromatose skyldes mutasjoner i genet HFE, en annen hepcidinmodulator.

---

## Influensavaksine reduserer sykdom og død

Influensavaksine gitt før innleggelse i sykehus bidrar til å redusere mortalitet og antall reinnleggelser hos eldre pasienter med pneumoni (Am J Med 2003; 115: 454 – 61). Det fremgår av en amerikansk analyse av over 12 000 pasienter som i løpet av influensasesongen 1998–99 var hospitalisert på grunn av pneumoni.

Pasientene ble gruppert ut fra vaksinasjonsstatus: vaksinert før innleggelse, vaksinert under sykehusopphold eller ukjent vaksinasjonsstatus.

Mortalitetsraten var 22,4 % (95 % KI 14,4 – 29,7) for pneumonipasienter vaksinert før de var innlagt, 26,4 % (95 % KI 20,4 – 31,9) for pasienter vaksinert under oppholdet og 29,4 % (95 % KI 28,1–30,6) for dem med ukjent vaksinasjonsstatus. De som var vaksinert før innleggelse hadde signifikant lavere mortalitet enn dem med ukjent vaksinasjonsstatus (hasardratio 0,65; 95 % KI 0,59 – 0,70). Tallene for reinnleggelser gikk også signifikant i favør av pasientene som var vaksinert før innleggelse.

---

## Solkrem og melanomer

I en ny metaanalyse av 18 pasient-kontroll-studier undersøkte man sammenhengen mellom bruk av solkrem og melanomutvikling (Ann Intern Med 2003; 139: 966 – 78).

I metaanalysen fant man ikke sikre holdepunkter for økt melanomrisiko ved bruk av solkrem. I flere studier var det ikke kontrollert for konfunderende faktorer som solsensitivitet, og dette kan forklare at man i noen tidligere undersøkelser har antydnet at bruk av solkrem faktisk øker risikoen for melanomutvikling.

Studiene som ble analysert, inkluderte ikke nyere solkremer med faktor over 15, beskyttelse mot UV-A-stråling og vannavstøtende kremer. Det kan ta flere tiår for å oppdage en beskyttende effekt av disse nyere kremene.

---

Publisert: 5. februar 2004. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 28. mars 2026.